УДК 336.741.242

Валентина Страхарчук, *кандидат економічних наук,*
доцент кафедри економічної кібернетики
Анатолій Страхарчук, *кандидат економічних наук,*
професор кафедри комп'ютерних технологій
Львівського інституту банківської справи УБС НБУ

ЗАСТОСУВАННЯ ОВЕРДРАФТНОГО КРЕДИТУ – ОДИН ЗІ ШЛЯХІВ ЗНИЖЕННЯ СТУПЕНЯ РИЗИКУ У ПЛАТІЖНІЙ СИСТЕМІ

Досліджено теоретичні та практичні аспекти забезпечення безризиковості платіжних систем, визначено та обґрунтовано визначальну роль та місце овердрафтного кредиту в системі управління ризиками ліквідності у системах міжбанківських розрахунків. Запропоновано ефективні механізми надання овердрафтного кредиту в межах платіжної системи.

Ключові слова: *овердрафтний кредит, ефективність використання кредитних ресурсів, клірингові системи, системи великих сум платежів, ціна внутрішньоденного кредиту, поставка проти платежу, системи RTGS.*

Исследованы теоретические и практические аспекты обеспечения безрисковости платежных систем, определено и обоснована определяющая роль и место овердрафтного кредита в системе управления рисками ликвидности в системах межбанковских расчетов. Предложены эффективные механизмы предоставления овердрафтного кредиту в пределах платежной системы.

Ключевые слова: *овердрафтный кредит, эффективность использования кредитных ресурсов, клиринговые системы, системы больших сумм платежей, цена внутридневного кредита, поставка против платежа, системы RTGS.*

The theoretical and practical aspects of providing of without risk of the payment systems are investigational, certainly and a qualificatory role and place of overdraught credit is reasonable in control system by the risks of liquidity in the systems of between bank calculations. The effective mechanisms of grant to the overdraught credit are offered within the limits of the payment system.

Key words: *overdraught credit, efficiency of the use of credit resources, clearing systems, systems of large sums of payments, cost of internal daily credit, delivery against payment, system RTGS.*

Постановка проблеми. Платіжні системи відіграють важливу роль у фінансовому механізмі будь-якої країни, оскільки забезпечують функціонування усіх без винятку галузей економіки. У сьогоднішніх умовах фінансової інтеграції і глобалізації, появи нових фінансових інструментів і технологій, обсяги коштів, що циркулюють на фінансових ринках, досягли величезних масштабів. За цих умов стратегічно важливим комунікаційним каналом, що уможливлює безперешкодний рух грошових потоків і проведення фінансових операцій, стають платіжні системи.

Водночас, в умовах сучасної світової фінансової стійкості традиційних клієнтів, погіршення ситуації докорінно змінилося середовище функціонування платіжної системи. Характерними її рисами стали невизначеність, неоднозначність загострення проблем проведення розрахунків між банками максі з мінімальними затратами. Виникає велика кількість нових факторів, які погіршують умови стабільної роботи платіжних систем. Така ситуація прийняття рішень щодо допустимого рівня ризику та захисту від нього. Відтак, зниження ступеня ризику платіжних систем набуває дедалі більшої ваги і стає однією з найважливіших умов економічної безпеки фінансової системи. Розв'язання проблеми полягає у запровадженні ефективних систем управління ризиками. У більшості платіжних систем недостатньо розроблені механізми управління ризиками, зокрема, відсутні ефективні механізми управління ліквідними ресурсами в системах міжбанківських розрахунків, що не сприяє ефективному проведенню усіх переказів і оптимальному використанню обмежених ліквідних коштів. Відсутність в Україні на сьогодні практики внутрішньоденного кредитування невідворотно призводить до уповільнення платежів, а, отже, вимагає від операторів платіжних систем створення великих обсягів резервів, що негативно впливає на ефективність здійснення платежів, а, відтак, і на ефективність платіжної системи вцілому. Сьогодні концептуальні засади та механізми застосування технологій надання внутрішньоденних кредитів в межах платіжних систем недостатньо розроблені для платіжної системи України. Існує низка гальмівних чинників, які стримують розвиток в Україні відповідних

© В. Страхарчук, А. Страхарчук, 2010

This document was created using SOLID CONVERTER PDF
To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

технологій забезпечення ефективного платіжного процесу – це і високі політичні ризики, відсутність банківської таємниці, недосконала правова база, що регламентує функціонування відповідних структур тощо.

А, відтак, створення та запровадження в платіжний процес українських банків систематичних та ефективних послуг щодо овердрафтного кредитування банків – учасників платежів є нагальною проблемою.

Аналіз останніх досліджень. При написанні роботи було здійснено огляд літературних та інших інформаційних джерел, періодичних видань вітчизняних та закордонних авторів, що досягли суттєвих результатів у теорії платіжних систем, теорії ризику та удосконаленні практики платіжного процесу: А. Маршалл, Дж. М. Кейнс, Ф. Найт, Г. Марковіц, В. Шарп, Б. Самерс, А.П. Альгін, П.П. Грабовий, В.С. Михалевич, Ю.М. Єрмольєв. І.Т. Балабанов, О.І. Ястремський, В.В. Вітлінський, та інші. В Україні з проблем платіжних систем і міжбанківських розрахунків опубліковано чимало науково-теоретичних досліджень вітчизняних учених-економістів, таких як: В.М. Кравець. А.М. Мороз, І.М. Новак, М.Ф. Пуховкіна, М.І. Савлук, А.С. Савченко, І.В. Сало, В.П. Страхарчук, С.Л. Цокол, В.А. Ющенко.

Метою наукової роботи є окреслення основних концептуальних засад підвищення ефективності платіжного процесу внаслідок запровадження в практику платіжних систем овердрафтного кредитування.

Виклад основного матеріалу. Довіра держави до платіжної системи базується передусім на її спроможності у будь-який час і в повному обсязі виконати платежі без збитків для фінансової системи загалом. Водночас довіра платіжної системи до учасників платежів повинна базуватись насамперед на їхній спроможності в будь-який час і в повному обсязі виконати свої зобов'язання без збитків для себе і для платіжної системи. Очевидно, що ліквідність платіжної системи безпосередньо залежить від рівня ліквідності учасників платежів. Отже, ліквідність, під якою розуміють спроможність банку – учасника платіжної системи виконувати свої зобов'язання, тобто своєчасно і без збитків для себе і дію системи сплатити борги, є поряд з платоспроможністю, найважливішим фактором фінансової стійкості учасників платіжної системи – і платіжної системи в цілому.

Однак фінансова стійкість банків – учасників платіжної системи, своєю чергою, залежить від загального стану економіки країни. За умов нестабільної економіки ризик ліквідності учасників платежів через безлад у господарських взаєминах різко зростає. Кризові явища, які спостерігаються в економіці України, починаючи від 2008 року, значно звузили ресурсну базу учасників платежів. За таких умов правильне формування політики стосовно ризиків платіжних систем та ефективного управління їх ступенем має важливе значення для стабілізації розрахунків, довіри до фінансових ринків.

Досягнення мети передбачає формулювання і дотримання певної стратегії діяльності платіжної системи в галузі управління ризиками. Стратегія повинна орієнтувати платіжну систему на активне управління ризиками і спрямовуватись на розвиток підрозділів, які могли б проводити системний аналіз, діагностику і прогнозування ризиків. У кінцевому підсумку це сприяє стабільності і стійкості платіжної системи.

Планування стратегії ризик-менеджменту платіжної системи повинно доповнюватись розробкою прийомів і методів регулювання конкретних видів ризику [4]. Наприклад, при управлінні кредитним ризиком можуть застосовуватись різні методи фінансового управління, зокрема такі, як вимога заставного забезпечення, плата за денні і добові кредити, ліміти на кредити тощо; при управлінні ризиками ліквідності – лімітування чистої дебетової двосторонньої і багатосторонньої нетто-позиції, контролювання фінансового стану учасників платежів тощо.

Проведені дослідження дозволили систематизувати методи управління ризиками платіжних систем і представити загальну методику тактичного ризик-менеджменту платіжної системи схематично (рис. 1).

Як уже зазначалося, ефективність внутрішньоденного розрахунку суттєво залежить від своєчасної обробки платіжних інструкцій. Сьогодні в сфері регулювання платіжних систем відбувається подальше зростання ролі центральних банків (ЦБ), які посилюють нагляд за системно важливими платіжними системами при встановленні стандартів безпеки їх функціонування. Світова фінансова криза сьогодні спонукає операторів платіжних систем шукати безризикові технології кредитування учасників платіжних систем, щоб захистити свій капітал. Суттєву допомогу у розв'язанні цих проблем, як свідчить світовий досвід, може надати створення та впровадження в платіжну практику систем міжбанківських розрахунків – ефективних механізмів надання овердрафтного кредиту для зниження ступеня ризику ліквідності, а, відтак, і розрахункового ризику в межах платіжної системи.

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

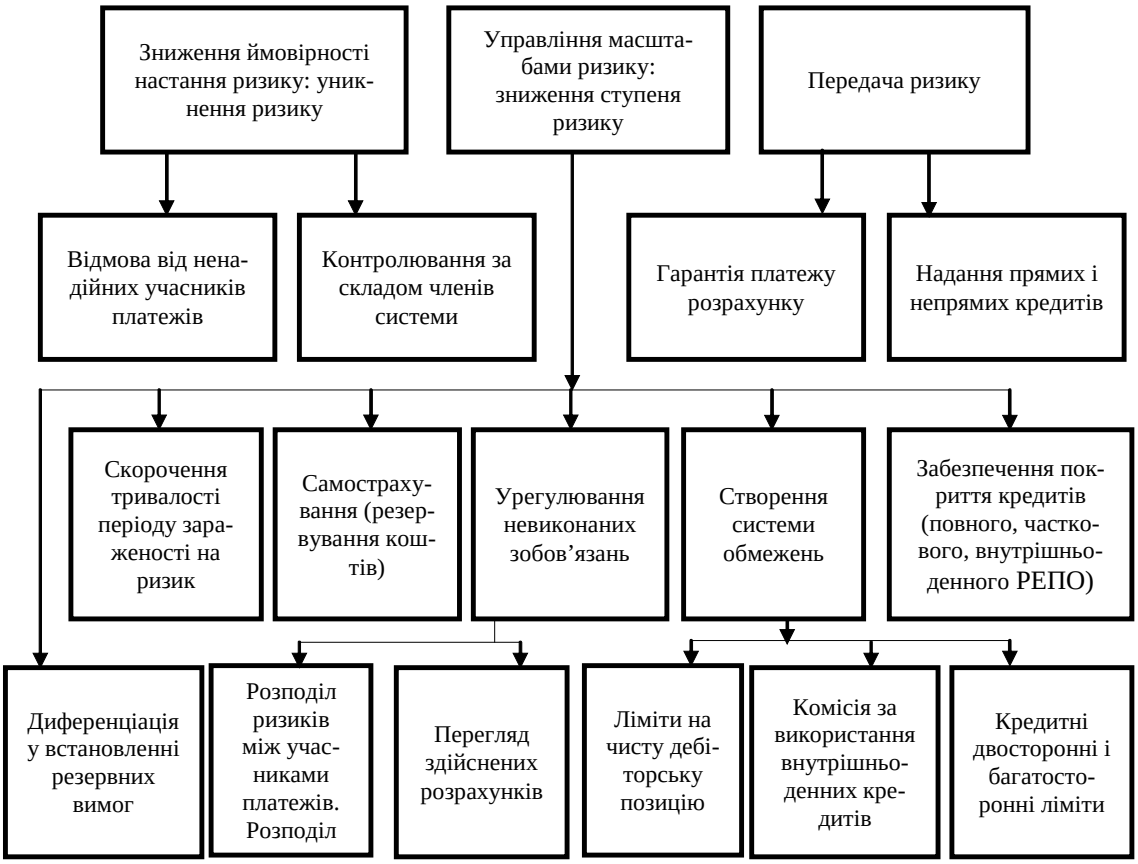

Рис. 1. Загальні методи тактичного ризик-менеджменту платіжної системи

На підставі вивчення західноєвропейського досвіду функціонування розрахункових систем зроблено висновок про необхідність удосконалення механізмів міжбанківських розрахунків і підтримки внутрішньоденної ліквідності банків в Україні [2]. Велике значення має рішення про надання в достатніх обсягах овердрафтного (внутрішньоденного) кредиту тим банкам, у яких на певний момент не виявиться достатньо коштів для повного покриття необхідних платежів. Внутрішньоденний кредит центрального банку слід розуміти як від'ємне сальдо на рахунках центрального банку, що визначається упродовж операційного дня. Фактично, це отримання учасником від системи короткострокового кредиту, який повинен бути погашений упродовж цього ж банківського дня.

На наш погляд, надання овердрафту є більш прийнятним механізмом для учасників, ніж повна заборона овердрафту в будь-якій формі, і вимогам швидкості виконання платежів для роботи на активних ринках. Однак для центрального банку, який, як правило, є оператором системи, такий механізм менш привабливий, бо підвищує кредитний, а, відтак, і системний ризик і ставить банки – учасники платіжної системи у кредитів центрального банку. Враховуючи цей факт при розгляді доцільності надання системою внутрішньоденного овердрафтного кредиту учасникам розрахунків, слід дотримуватися таких важливих для центральним банку вимог:

- кредитні операції в платіжній системі не повинні обмежувати його можливостей щодо керування ліквідністю та грошово-кредитною сферою;
- користувачі платіжної системи не повинні вважати центральний банк кредитором першої інстанції замість того, щоб повноцінно користуватися приватними грошовими ринками;
- надання кредитів у формі овердрафту не повинно бути перешкодою основному завданню центрального банку – стримуванню інфляції.

У разі надання центральним банком внутрішньоденного кредиту його використання повинно бути обмежено обґрунтованими сумами. Політика встановлення кредитних обмежень повинна передбачати фіксування межі розміру чистої дебетової позиції банку на його рахунку в центральному банку протягом дня. Ця межа може бути встановлена і на рівні нуля, що

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

означатиме: кредит не надається. Найбільш ефективним є впровадження лімітів за допомогою операційних систем, які здатні оперативно відстежувати і відмовити в обробці платежу або призупиняти на певний час (ставити в чергу) платіжні доручення, що порушують режим користуванням лімітом внутрішньоденного кредиту. Такі ліміти можуть встановлюватися відповідно до визначення кредитоспроможності партнера [1].

Як свідчить світовий досвід, обмежувати розмір овердрафтного кредиту можна і шляхом нарахування кредитної комісії або відсотка за його використання. Це порівняно новий і недостатньо поширений підхід. Як правило, оператори платіжних систем (переважно центральні банки) надають овердрафтні кредити, не вимагаючи за це кредитної комісії, враховуючи необхідність створення безвідсоткових резервів банків – учасників платіжної системи.

Водночас дослідження однозначно підтверджують, що практика надання безоплатного внутрішньоденного кредиту породжує ще один вид ризику платіжної системи – ризик неспроможності Центрального банку в певний момент задовольнити попит на безкоштовні кредитні ресурси учасників платежів. Проведений аналіз проблеми доводить – така ситуація виникає, оскільки оплачуваний кредит потрібний лише тим учасникам платіжної системи, кому він дійсно потрібний, натомість безкоштовний кредит, як підтверджує практика функціонування платіжних систем, потрібний всім без винятку. Власне саме ця аксіома призводить до невпинного зростання попиту на кредитні ресурси в межах платіжної системи протягом банківського дня, а відтак і до пасивної ролі учасників платежів в управлінні ризиками ліквідності в системі. За таких умов учасники платіжної системи, вважаючи оператора платіжної системи кредитором першої інстанції, перетворюються з учасників системи управління ризиками на нові додаткові джерела їх виникнення.

Очевидно і однозначно – овердрафтний кредит центрального банку – це ефективний механізм управління ризиками ліквідності в платіжній системі, однак лише за умови оплати за користування кредитними коштами. При цьому, як підтверджують дослідження, ціна внутрішньоденного кредиту повинна включати:

- суму адміністративних витрат;
- компенсацію втраченої вигоди;
- плату за ризик;
- процентну (бажано диференційовану) ставку центрального банку.

Виконання розрахунків через систему RTGS вимагає і від банку – учасника платіжної системи вищого рівня виконавчої дисципліни щодо платіжних операцій. Виходячи з того, що розрахунок за кожним платіжним документом виконується окремо і змінює значення залишку на рахунку учасника в реальному часі, а кожний наступний платіжний документ від банку повинен прийматись до системи за умови наявності коштів на рахунку (залишок на якому є змінною величиною), система повинна реалізувати надійний, гнучкий і зрозумілий для учасників механізм, який дає змогу виконувати платежі поодинці з урахуванням поточного значення залишку на рахунку і з дотриманням черговості надходження платіжних документів від учасника до системи.

За таких умов банк – учасник платіжної системи повинен упродовж дня постійно відстежувати стан свого рахунку, для підвищення ліквідності використовувати, зокрема: отримані платежі, дозвіл на додатковий овердрафт, використовувати резервні рахунки, угоди на грошовому ринку, урегулювання позицій на кінець дня, правила функціонування системи. Як уже зазначалося зі свого боку, центральний банк може використовувати такі засоби для підвищення ліквідності комерційного банку, як зміна лімітів овердрафту, пряме зарахування коштів на рахунок банку-учасника. Лише такий підхід надає змогу суттєво знизити ступінь ризику в системі.

Як свідчить світова практика експлуатації платіжних систем, застосування системи управління ризиками ліквідності в платіжній системі, що передбачає, як елемент, надання оплачуваного внутрішньоденного кредиту, вимагає побудови потужної системи моніторингу процесу надання та використання учасниками платіжної системи овердрафтного кредиту, починаючи від визначення кредитора, його рейтингу, приналежності наданого кредиту до періоду використання запозичених коштів внаслідок їх різної вартості протягом банківського дня, терміну їх використання, дотримання встановленого ліміту тощо, і все це – для об'єктивного нарахування диференційованої кредитної комісії або відсотка за користування кредитними ресурсами, прийняття адекватного рішення щодо корегування встановленого ліміту кредитування тощо.

Слід зазначити, що ефективність внутрішньоденного розрахунку (розрахунку, що здійснюється того ж дня) залежить від добре організованої техніки переказу резервних коштів упродовж дня. За таких умов забезпечення

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

доступу до рахунків центрального банку і до залишків протягом усього дня є важливим компонентом внутрішньоденного врегулювання платежів. А, відтак, важливим аспектом створення системи розрахунків у режимі реального часу щодо забезпечення ефективного використання резервних фондів є структура рахунків. Як свідчить практика функціонування платіжних систем, застосування ефективної структури рахунків водночас із використанням системи валових розрахунків у режимі реального часу визначають та забезпечують належний рівень ефективності міжбанківських розрахунків.

Найважливішими, як свідчить світова практика, є такі два аспекти структури рахунків щодо забезпечення ефективності платіжної системи:

1. Перший аспект структури рахунків присутній, якщо резерви (грошові кошти центрального банку) розбиваються на дві категорії, а саме, обов'язкові резерви і резерви, що використовуються для здійснення платежу. При цьому кошти, що належать до першої категорії, підлягають замороженню і не можуть використовуватися для цілей переказу коштів, що, цілком зрозуміло, збільшує витрати на здійснення розрахунків і знижує ефективність їх використання. Поняття "резерви, що використовуються для здійснення розрахунків" – "одноденні резерви" слід розуміти як залишки на рахунках у центральному банку, що визначаються на момент часу, відмінний від того, на який визначається залишок на кінець дня [1]. З практичної точки зору, визначення обсягу і використання внутрішньоденних резервів – це дії, що застосовуються в той період дня, протягом якого з'являється попит на кошти центрального банку, заснований на необхідності врегулювання платіжних зобов'язань.

2. Другий аспект – якщо політика і/або інституціональна практика вимагають від банку ведення кількох рахунків у центральному банку (рахунок для кожного з відділень банку). За інших рівних умов, ефективність резервних коштів для забезпечення платежів буде відносно низькою. Ефективний доступ до резервів буде підтримуватись централізованою структурою рахунків або заходами, спрямованими на оперативне переспрямування упродовж дня залишків, які один банк тримає на кількох рахунках.

Великі банки, які мають можливість вкладати великі кошти в розвиток комп'ютерних систем, можуть самостійно розв'язувати проблему ефективного переспрямування коштів з використанням децентралізованої структури рахунків у центральному банку. Такі банки можуть централізувати свій внутрішній порядок здійснення платежів і, застосовуючи складні інформаційні системи управління грошовими коштами, спрямовувати свої платежі, незалежно від того, звідки вони виходять, через один підрозділ. Усі резерви банку будуть керуватися таким чином, аби звести до мінімуму розміри залишків на рахунках своїх відділень і забезпечити надходження необхідного обсягу коштів на рахунку банку в центральному банку, через який здійснюються всі платежі. Це вважається нормальною практикою. Однак у цьому разі можуть виникати питання, пов'язані з політикою центрального банку, коли при децентралізації структури рахунків малі банки, які не мають можливості розвивати свої комп'ютерні і платіжні системи, стикаються зі зростанням витрат. Ці невеликі структури можуть виявитися в менш вигідному становищі порівняно з великими банками, оскільки будуть підвищені розцінки за використання учасниками платіжної системи механізму обліку резервних коштів, що зберігаються в центральному банку.

Водночас із необхідністю застосування механізму надання внутрішньоденного кредиту, виникає необхідність відведення належної ролі забезпеченню ефективності використання внутрішньоденних резервів.

Запровадження ефективних механізмів управління ризикованістю платіжного процесу в платіжну практику повинно бути одними з основних питань політики центральних банків. На сьогодні достатньо актуальною є така форма підвищення ефективності використання внутрішньоденних резервів, і, відповідно мінімізації кредитного ризику, в платіжній системі, як покриття кредиту, тобто повного або часткового, забезпечення кредиту. Одержання покриття для забезпечення кредиту реалізує сьогодні право на додаткову гарантію мінімізації кредитного ризику, що виникає в системі.

Необхідно враховувати, що надання внутрішньоденних кредитів з покриттям концептуально схоже до традиційних одноденних ломбардних кредитів, що надаються центральними банками. Ліквідні кошти можна придбати у вигляді ломбардних позик у ЦБ, аби профінансувати платежі, які "поставлені в чергу". Ломбардні позики можна отримати у ЦБ тільки під заставу і за процентною ставкою, що перевищує ставку грошового ринку [3]. Отримання покриття на всю суму внутрішньоденного кредиту є одним з підходів до розробки систем валових розрахунків у режимі

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

реального часу, які застосовуються у багатьох центральних банках Європейського Союзу.

Вивчення закордонного досвіду свідчить, що деякі з центральних банків ЄС, наприклад Банк Англії і Банк Франції, використовують, з урахуванням певної модифікації схеми, так звані "угоди про внутрішньоденну зворотну купівлю" (внутрішньоденне РЕПО). Використання таких угод дає змогу центральному банку отримувати цінні папери у свою власність протягом дня і при оплаті цінних паперів забезпечувати внутрішньоденні резерви [1]. При цьому в платіжній практиці слід дотримуватись відповідності застави характеру кредиту. А, відтак, забезпеченням кредиту на поповнення оборотних коштів з мінімальним ризиком можуть фактично виступати тільки депозити або державні цінні папери. В інших випадках застава, як форма забезпечення кредиту в платіжній системі, себе не виправдовує.

Сьогодні можна вважати характерною тенденцією поширення практики кредитування платіжного процесу під заставу державних цінних паперів. Цей механізм є ефективним за умови функціонування електронного депозитарія з обслуговування обігу цінних паперів, який дозволяє виконувати депозитарні операції з урахуванням контролю за реальною наявністю на депозитарному рахунку вказаної кількості заданого виду цінних паперів при виконанні платіжної операції.

Використання державних цінних паперів, що перебувають у власності банку, для забезпечення електронних платежів при виникненні ситуації овердрафту дозволяє зменшити рівень резервування в учасника платежів за необхідної кількості ДЦП.

Технологічна схема використання ДЦП для підкріплення поточної ліквідності учасника платежів за умови достатньої кількості цінних паперів на ДЕПО-рахунку банку передбачає виконання таких операції:

- перерахування суми підкріплення в необхідну кількість цінних паперів згідно з їх ринковою вартістю;
- переведення розрахованої кількості ДЦП на блокувальний рахунок;
- формування платіжного документа, який забезпечує проведення суми з банку-позичальника;
- отримання дозволу та передання платіжного документа до відповідного підрозділу для виконання;
- виконання трансакції.

Така процедура забезпечення внутрішньоденного кредиту дає змогу банку – учаснику платежів при виникненні овердрафту продовжувати виконання платіжних доручень. Наступного дня банк повертає оператору кошти, отримані за допомогою механізму короткострокового ломбарду. Після цього ДЦП з ДЕПО-рахунку повертаються на рахунок облігацій, виконується розрахунок комісійних послуг. У разі ненадходження коштів від банку-позичальника облігації з блокувального рахунку переводяться на ДЕПО-рахунок оператора системи (центрального банку), тобто перереєстровуються права власності.

Для відшкодування грошових коштів центральний банк може виставити ДЦП, які надійшли від банку – учасника платіжної системи, на вторинний ринок для подальшого продажу. Таким чином, практично абсолютно усувається ризик нереальності застави, тобто кредитний ризик, як супутній ризику ліквідності. Це дає можливість прогнозувати в платіжних системах кредитування під заставу державних облігацій. Застосування такої схеми використання державних цінних паперів для підкріплення поточної ліквідності банку – учасника платежів значно зменшує кредитні та системні ризики в банківській системі загалом порівняно з використанням міжбанківських короткострокових кредитів.

Отже, проведені дослідження дозволили дійти таких **висновків:**

Ефективність діяльності платіжної системи невіддільна від ефективності системи управління ризиками загалом і може бути оцінена за ступенем досягнення визначених цілей, за кінцевим підсумком діяльності, а також за специфічними критеріями – за збитками від ризикових операцій, кількісними показниками ризику, за якістю підсистеми адаптації тощо.

Належну увагу слід приділяти розробці аналітичного апарату управління ризиками. Саме сьогодні існує нагальна необхідність ретельного аналізу базових (власне управлінських) методів регулювання, на підставі яких повинен розроблятись весь тактичний ризик-менеджмент платіжної системи.

Запропонована в роботі схема процесу управління ризиками, зорієнтована на реальні умови конкретної платіжної системи, відкриває шлях до практичного впровадження методів аналізу ризиків з урахуванням їх складності, в сукупності їхніх зв'язків із зовнішнім середовищем.

Якщо такі механізми, як внутрішньоденний кредит, не використовуються, то витрати,

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

пов'язані з проведенням розрахунків, суттєво зростають, оскільки учасникам ринку необхідно забезпечувати певні залишки на їх рахунках уже напередодні проведення необхідних платежів, або ж тримати потенційно високі залишки в разі, якщо доведеться забезпечити врегулювання платежів за операціями, про які стає відомо за дуже короткий проміжок часу [5].

Отже, овердрафтний кредит Центрального банку – це ефективний механізм управління ризиками ліквідності в платіжній системі, однак лише за умови оплати за користування кредитними коштами. А відтак, запровадження таких механізмів ефективного управління ризикованістю платіжного процесу, як овердрафтний кредит, в платіжну практику повинно бути сьогодні одним з основних питань політики центральних банків.

Основні теоретичні положення і висновки можуть бути використані у роботі державних органів України, зокрема, Національного банку України в процесі формування національної стратегії розвитку платіжної системи України.

1. Саммерс Брюс Дж. Роль и использование внутредневных резервов. СПб, 2004. – Доклад на заседании Международного координационного комитета.

2. Савченко А.С., Бендерський Ю.Л., СЕП, ДЦП: Можливості співробітництва // Вісник НБУ. 1996. – № 6. – С. 9 – 10.

3. Ющенко В.А., Савченко А.С., Цокол С.Л., Новак І.М., В.П. Страхарчук. Платіжні системи. Навчальний посібник. – К: Либідь. – 1998. – 413 с.

4. Ястремський О.І. Моделювання економічного ризику. – К.: Либидь, 2002. – 176 с.

5. Bruce J. Sammers. The payment systems. Desigm, Management and supervision. International monetary Fund Washngton. D.C., 2004.

Стаття надійшла до редакції 04.07.2010

УДК 338.48

Любов Малик, *кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та менеджменту лісових підприємств Національного лісотехнічного університету України, м. Львів*

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ В ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ ТА МЕТОДИ ПРОДАЖУ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ

У статті висвітлюється питання проекту в туристичній галузі, а також розвиток туризму в Україні, який впливає на такі сектори економіки, як транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство, що є одним з ефективних напрямків структурної перебудови економіки.

Ключові слова: *демократія, підприємство, інвестиції, прибуток, торгівля.*

В статье освещается вопрос проекта в туристической отрясли, а также развитие туризма в Украине, который влияет на такие секторы экономики, как транспорт, торговля, связь, строительство, сельское хозяйство, которое является одним из эффективных направлений структурной перестройки экономики.

Ключевые слова: *демократия, предприятие, инвестиции, прибыль, торговля.*

In the article lights up question of project in tourist industry, and also development of tourism in Ukraine, which influences on such sectors of economy, as a transport, trade, connection, building, agriculture which is one of effective directions of structural alteration of economy.

Key words: *democracy, enterprise, investments, income, trade.*

Постанова проблеми та аналіз останніх досліджень та публікацій. Інвестиційний проект – це сукупність документів, що характеризують проект від його задуму до досягнення заданих показників ефективності.

Поняття "інвестиційного проекту" інтегрує у собі ознаки інвестиційного і проектного маркетингу. Розглядаючи дане поняття з точки зору інвестиційного маркетингу, констатуємо, що інвестиційний проект виступає одним з послідовних етапів інвестиційного процесу на підприємстві, а отже, і його інвестиційної стратегії. З іншого боку, управління інвестиційними проектами пов'язане зі створенням проектних організаційно-управлінських структур проектно-орієнтованих підприємств, відзначає О.Г. Дерев'янко [5].

© Л. Малик, 2010

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com